

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE APRILL 2024

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
01.04.2024	1-22-2429/42	<p>Põhjendamiskohustuse rikkumine, süüdistuse piirid, kaudne valdus ja tsiviilhagi esitamise õigus</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium esmalt selgitas, et asjaolu, et kassaatori hinnangul tegi kohus süüdistatava ütlustest ebaõiged järeldused, ei tähenda, et kohus oleks rikkunud KrMS § 34 lg 1 p-ga 1 ja EIÕK artiklist 6 tulenevat õigust anda süüdistuse sisu kohta ütlusi.</p> <p>Teiseks leidis kolleegium, et süüdistuse teksti põhjal oli võimalik järeldada, et süüdistatavale heideti ette omastamise toimepanemist tegevusetusega. Samas ei olnud süüdistuses välja toodud, milles seisnes süüdistatava garantiseisund ning milline oli nõutav tegevus, mille süüdistatav tegemata jättis. Sellest tulenevalt ei ole võimalik süüdistatavat süüdi tunnistada omastamises kolmanda isiku kasuks tegevusetusega, kuna see eeldaks süüdistuse piiridest väljumist. Vallasaja omastamise täideviijaks saab olla selle otsene valdaja. Kuna üldjuhul pole üürileandja valdajaks KarS § 201 tähenduses, tuleb sellisel juhul tuvastada asja otsese valduse tekkimise muu õiguslik alus.</p> <p>Viimaks märkis kolleegium, et äriühingu vara ei ole samastatav tema ainuosaniku varaga. Vaid äriühing sai käsilolevas asjas olla nii kannatanuks kui ka tsiviilhagi esitamise õigusega olevaks isikuks.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
04.04.2024	1-18-7273/118	<p>Üldkasuliku töö tegemise tähtaeg</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas kriminaalasjas nr 1-18-7273 tehtud määruses, et KarS § 69 lg 3 ls 3 järgi ei saa üldkasuliku töö tegemise tähtaja kulgemise peatumine lükata töö tegemise tähtaega kaugemale kui normi esimeses lauses sätestatud üldine tähtaeg. Teisisõnu saab kohus üldkasuliku töö tegemise tähtaega pikendada ning tähtaja kulgemise peatamise tõttu seda edasi lükata kuritegude puhul 24 kuuni ja väärtegude puhul 12 kuuni töö tegemise kohustuse tekkimisest. Kui kohus oli süüdlasele juba määranud maksimaalse võimaliku töö tegemise tähtaja, saab selle kulgemist küll peatada, aga mitte pikendada peatatud osa võrra pärast üldise tähtaja saabumist.</p> <p>Lisaks märkis kolleegium, et üldkasuliku töö tegemata jätmise ajal, mil tähtaja kulgemine on peatatud, pole üldkasulikust tööst kõrvalehoidumine. Juhul, kui üldkasuliku töö</p>

		<p>tegemise tähtaeg on peatatud sedavõrd kaua, et süüdimõistetul pole KarS § 69 lg-te 2 ja 4 tingimusi järgides võimalik kõiki töötunde ära teha, ei saa süüdlasele mõistetud aresti või vangistust üldkasulikust tööst kõrvalehoidmise argumendil täitmisele pöörata.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
04.04.2024	1-21-69/178	<p>Narkootilise aine levitamise ettevalmistamiseks kasutatav vahend ja aine</p> <p>Asjas nr 1-21-69 selgitas kriminaalkolleegium, miks pole kanepiseemned KarS § 189 mõttes käsitatavad narkootilise aine käitlemiseks vajaliku vahendi ega ainaena.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
11.04.2024	1-22-1990/69	<p>Kannatanu teadlik eneseohustamine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas kriminaalasjas nr 1-22-1990 tehtud otsuses, et saabunud koosseisupärane tagajärg peab olema süüdistatavale objektiivselt omistatav. Talle ei saa tagajärge omistada muu hulgas juhul, kui kannatanu ennast teadlikult kahjustab või ohustab. Selleks tuleb tuvastada, kas kannatanu mõistab, et tema tegevus või tegevusetus (arstiabist loobumine) viib saabunud tagajärjeni (tema surmani või eluohtliku seisundini).</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.04.2024	1-21-8596/83	<p>Süüdistatava osavõtt kohtulikust arutamisest</p> <p>Kriminaalasjas nr 1-21-8569 selgitas kolleegium, millistel tingimustel tohib maakohus KrMS § 269 lg 2 p 2 kohaselt asja arutada süüdistatava osavõtuta. Ühtlasi selgitati, missuguseid nõudeid tuleb süüdistataval järgida väidetavat menetlustakistust kinnitavate võõrkeelsete tõendite esitamisel.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.04.2024	1-22-5835/33	<p>Liikluses tekitatud tervisekahjustusega põhjustatud mittevahalise kahju suuruse hindamine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas asjas nr 1-22-5835 tehtud otsuses, mida peab kohus arvestama tervisekahjustusega tekitatud mittevahalise kahju eest väljamõistetava rahalise hüvitise suuruse üle otsustamisel.</p> <p>Kolleegium märkis, et mittevahalise kahju hüvitise suurus oleneb ennekõike tervisekahjustuse raskusest, samuti muudest negatiivsetest mittevahalistest tagajärgedest, mis tekkisid tervisekahjustuse tõttu. Kehtib küll nõue, et mittevahalise kahju hüvitised peavad vastama ühiskonna üldise heaolu tasemele ja olema sarnastel asjaoludel võrreldavad, kuid see ei tähenda, et varasem kohtupraktika seab mittevahalise kahju hüvitisele jäiga ülem- või alampiiri. Mittevahalise kahju hüvitised peavad käima kaasas nii elukalliduse tõusu kui ka üldise heaolu kasvuga, samuti arvestama võimalike muutustega ühiskonna väärtushinnangutes. Varem mittevahalise kahju eest välja mõistetud hüvitiste suurused on küll üks tegur, mida kohus peab koos kõigi teiste asjakohaste kaalutlustega arvestama, kuid see ei ole teistest kaalutlustest tähtsam. Ka juhul, kui mingit tüüpi juhtumite puhul on mittevahalise kahju hüvitiste suuruse kohta välja kujunenud ühtlane ja ajakohane praktika, võib kohus viimasest kõrvale kalduda, kui ta esitab selleks konkreetse juhtumi asjaoludest lähtuvalt veenvad põhjendused.</p> <p>Lisaks selgitas kolleegium, milline tähendus on LKindIS § 32 lg-l 3, mis näeb ette, et isikule tervise kahjustamisest või talle kehavigastuse tekitamisest tuleneva mittevahalise kahju nõude korral eeldatakse, et mittevahalise kahju suurus on olenevalt tervisekahjustuse või kehavigastuse raskusest 100–3200 eurot. Riigikohtu hinnangul tuleb LKindIS § 32 lg-s 3 sätestatud summasid mõista kui minimaalseid hüvitisi. Kahjuhüvitise ülempiiri osas ei vähenda LKindIS § 32 lg 3 aga kohtu kaalutusõigust mittevahalise kahju hüvitise suuruse üle otsustamisel. Ühtlasi ei piira kõnesolev säte kindlustusandja vastutust tekitatud kahju eest. Kannatanu saab nõuda LKindIS § 32 lg-s 3 sätestatust suuremat hüvitist mitte üksnes kahju tekitajalt, vaid ka tema vastutuskindlustusandjalt. Tervisekahjustusega kaasnev</p>

		<p>mittevaraline kahju ei saa olla olemuslikult väiksem põhjusel, et tervisekahjustus tekkis liiklusõnnetuses. Liikluskindlustussüsteemi oluline eesmärk on mootorsõidukite liiklusega seotud riskide õiglasem jaotamine liiklusest kasusaajate vahel.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.04.2024	1-23-7139/7	<p>Kannatanu süüdistuskohustusmenetluses</p> <p>Riigikohus selgitas asjas nr 1-23-7139 tehtud määruses, et kuigi KrMS § 37 lg-s 1 sätestatu kohaselt saab kannatanust rääkida vaid kriminaalmenetluse raames, tuleb süüdistuskohustusmenetluses kannatanuks ja seega kaebeõigusega isikuks lugeda ka sellist kriminaalmenetlusvälist isikut, kes leiab, et kuigi talle on kuriteoga tekitatud kahju, on kriminaalmenetlus põhjendamatult lõpetatud või jäetud hoopis alustamata. Eelöeldu ei tähenda aga seda, et end kannatanuks pidava isiku süüdistuskohustuskaebust tuleb igal juhul sisuliselt lahendada. Kaebepõhiõiguse esemelises kaitsealas ei ole olukorrad, kus kaebaja õiguste riive on ilmselgelt välistatud. Teisalt ei luba kriminaalmenetluse alustamise otsustamisel kehtiv in <i>dubio pro duriore</i>-põhimõte esitada kannatanu staatuse tõendamisele selles menetlusetapis üleliia rangeid nõudeid. Kui aga juba kuriteotes toodud asjaolude õigsust eeldades on ilmne, et väidetava kuriteoga ei saanud kaebaja subjektiivseid õigusi kahjustada, tuleb tema kaebus jätta läbi vaatamata.</p> <p>Veel selgitas kolleegium, et KrMS § 37 lg-s 1 sätestatud õigushüve kahjustamist ei tule mõista kitsalt koosseisulise tagajärje põhjustamisena. Seda tuleb sisustada laiemalt nii, et see hõlmab ka õigushüve <i>ohustamist</i>.</p> <p>Viimaks rõhutas kolleegium, et kriminaalmenetluse alustamata jätmist vaidlustava kaebuse läbivaatamisel on Riigiprokuratuur kohustatud analüüsima kõiki õiguslikke aspekte, ka neid, millele isik pole osutanud. Legaliteedipõhimõte kaotaks suuresti oma tähenduse, kui selle järgimiseks piisaks kriminaalmenetluse toimetamisest ka olukorras, kus osa fakte, mis kätkevad endas kuriteo tunnuseid, jäetakse põhjendamatult kontrollimata ja neile karistusõiguslik hinnang andmata.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
24.04.2024	4-23-3152/19	<p>Parkimise keeld</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas vääртеoasjas nr 4-23-3152 tehtud otsuses, et parkida tohib igal pool, kus see ei ole liikluseadusega keelatud. Seadus ei tee parkimisaladele sellest põhimõttest erisusi. Lisaks märkis kolleegium, et LS § 21 lg 4 p 4 tuleb tõlgendada selliselt, et keelatud on parkida vahetult teekattele märgitud parkimiskohtade kõrval.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
26.04.2024	1-20-1599/78	<p>Pettuse tõttu alusetult makstud põllumajandustoetuse tagasinõudmine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium lahendas täna asjas nr 1-20-1599 tehtud otsuses küsimust, kellelt võib nõuda Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist rahastatud ja pettuse teel alusetult saadud toetuse tagasimaksmist. Euroopa Kohtu eelotsusele (asi C-437/22) tuginedes leidis kolleegium, et lisaks toetusesaajale võib toetuse tagasimaksmist nõuda ka toetuse saamiseks tahtlikult valeandmeid esitanud isikult, kes ise toetusesaaja ei ole. Sellise isiku kohustus vaidlusalune toetus tagasi maksta on eraldi kohustus, mis lisandub toetusesaajal lasuvale tagasimaksmise kohustusele.</p> <p>Lisaks selgitas kolleegium, et kriminaalmenetluses saab kohtuliku hüpoteegi seada üksnes kinnisasjale, mis kuulub sellele kahtlustatavale, süüdistatavale, tsiviilkostjale või kolmandale isikule, kelle KrMS § 141⁴ lg-s 1 nimetatud kohustust kohtuliku hüpoteegiga tagatakse. Teise isiku kinnisasja on võimalik kahtlustatava, süüdistatava, tsiviilkostja või kolmanda isiku kohustuse tagamiseks koormata n-õ tavalise hüpoteegiga, kui see isik on andnud selleks nõusoleku.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
03.04.2024	2-22-2918/77	<p>Tagatiste andjate omavahelised suhted VÕS § 69 lg 7 alusel (ühishüpoteek)</p> <p>Kui laenulepingu täitmise kohustuse tagatise andjateks (ühishüpoteek korteriomanditele) on põhivõlgnik ja muu isik, ning võlgniku korteri omanikuks (ühishüpoteegi püsijäämise tingimusel) saab hiljem keegi teine, kes peab seejärel taluma korteri müümist põhivõlgniku võla katteks, siis sellisel isikul ei ole tagasinõudeõigust teise tagatise andja vastu. VÕS § 69 lg-st 7 ei tulene tagasinõuet juhtudel, kus üks tagatise andjatest ei pidanud tagasinõudega arvestama algse kohustuse tekkimise ajal. Määrav on tagatise andjate omavaheline suhe kohustuse tekkimise ajal. Teistsugune oleks olukord siis, kui põhivõlgniku kohustust oleks taganud mitu kolmandast isikust tagatise andjat.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
03.04.2024	2-21-7518/93	<p>Otsuse õiguslik siduvus ja selle põhjendava osa vaidlustamine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas apellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruse peale esitatud määruskaebust lahendades, millises olukorras on menetlusosalistele siduv kohtuotsuse põhjendav osa ja nad võivad seda vaidlustada.</p> <p>Kuigi üldjuhul on menetlusosalistele siduv ainult kohtuotsuse resolutsioon, võimaldab seadus erandit olukorras, kus kostja on menetluses esitanud tasaarvestuse vastuväite ja kohus on selle sisuliselt lahendanud. Sellisel juhul on menetlusosalistele siduvad kohtuotsuse põhjendused ulatuses, milles kohus tuvastab, et kostjal on hageja vastu nõue või et kostjal ei ole hageja vastu nõuet. Sellist tasaarvestust ei märgita kohtuotsuse resolutsiooni ning õigusjõu tekkimiseks piisab, kui tasaarvestuse aluseks oleva nõude olemasolu või selle puudumise tuvastamine nähtub otsuse põhjendustest. Sellise erandjuhtumi korral on pooltel kaebeõigus maakohtu otsuse põhjenduste peale.</p> <p>Riigikohus täpsustas, et ka tasaarvestuse vastuväite esitamise korral ei ole kohtuotsuse põhjendused menetlusosalistele siduvad, kui hageja nõue jääb rahuldamata muudel põhjustel, kui kostja tasaarvestus, või kui kostja tasaarvestuse vastuväidet ei ole võimalik lahendada selles esitatud nõude ebaselguse tõttu.</p> <p>Riigikohus leidis, et kaebeõigus ei saa erineda sõltuvalt sellest, kas kostja esitab menetluses vastuhagi või menetlusliku tasaarvestusavalduse. Kui kostja oleks esitanud tasaarvestusliku vastuhagi, oleks kohus pidanud tasaarvestuse lahendama kohtuotsuse resolutsioonis ning kostja oleks saanud maakohtu otsuse vaidlustada osas, millega hageja nõue tema vastu rahuldati, ehk hageja nõude tunnustamist puudutavas osas.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
03.04.2024	2-21-9962/62	<p>Ametist vabastatud kohtutäituri hüvitise nõue tema täiteasju ülevõtva täituri vastu</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et ametist vabastatud kohtutäitur saab nõuda tema täiteasju ülevõtvalt täiturilt täitemenetluste alustamise tasude hüvitamist üksnes juhul, kui pooled sõlmivad vastava kokkuleppe. Kehtivatest õigusaktidest ei tulene aga ülevõtvale kohtutäiturile kohustust sõlmida ametist lahkuva täituriga selles osas mistahes kokkuleppeid. Ka muud tasude hüvitamise korda ei ole seadusandja ametist lahkuvale täiturile ette näinud.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

04.04.2024	2-22-17383/39	<p>Menetluskulude jaotamine menetlusosaliste vahel</p> <p>Pooled vaidlesid kassatsiooniastmes menetluskulude jaotuse üle olukorras, kus hagi rahuldati ja sundtäitmine kostja I vastu tehtud trahviotsuse täitmiseks algatatud täitemenetluses tunnistati korteriomandi osas lubamatuks TMS § 222 lg 1 kohaselt, kostja I võttis hagi kohe õigeks, kuid kostja II vaidles hagile vastu. Ringkonnakohus leidis, et hageja menetluskulud maakohtus tuleb pooles ulatuses jätta tema enda kanda ning pooles ulatuses kostja I kanda, sest menetluskulude väljamõistmine kostjalt II oleks TsMS § 162 lg 4 mõttes äärmiselt ebaõiglane. Riigikohus sellise seisukohaga ei nõustunud ja leidis, et ringkonnakohus ületas menetluskulude jaotamisel diskretsioonipiire, kui jättis pool hageja menetluskuludest maakohtus TsMS § 162 lg 1 kohaselt kostja I kanda. Ringkonnakohus ei arvestanud, et kostja I võttis hagi kohe õigeks. Kolleegium leidis, et ringkonnakohus ületas menetluskulude jaotamisel diskretsioonipiire ka sellega, kui jättis pool hageja menetluskuludest TsMS § 162 lg 4 kohaselt tema enda kanda põhjusel, et menetluskulude kostja II kanda jätmise oleks äärmiselt ebaõiglane. Kolleegium leidis, et käesolevas asjas on ilmne, et puuduvad TsMS § 162 lg 4 mõttes erandlikud asjaolud, mis õigustaksid jätta hageja menetluskuludest maakohtus pool tema enda kanda. Riigikohus leidis, et menetluskulud tuleb jätta kostja II kanda.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.04.2024	2-20-3847/48	<p>Sotsiaalmeedias avaldatud negatiivse sisuga väheolulised väärtushinnangud</p> <p>VÕS § 1046 alusel ei peaks lugema õigusvastaseks väheolulisi rikkumisi, mida isik peab mingites olukordades, nt tulenevalt avaldamise viisist, kontekstist või sisust mõistlikult võttes taluma. Igale sotsiaalmeedias avaldatud negatiivse sisuga väärtushinnangule ei pea järgnema kahjuhüvitise väljamõistmine. Nt väide, et ametnik töötab ministrile vastu, ei riiva ametniku au sellisel määral, et seda peaks lugema tema au teotavaks rohkem kui tühisel määral. Selline hinnang ei ületa VÕS § 1046 lg 1 õigusvastasuse künnist, sellel ei ole ametnikku alandavat, häbistavat või naeruvääristavat iseloomu.</p> <p>Avaldamiseks VÕS § 1047 tähenduses ei saa lugeda sotsiaalmeediavõrgustikus pelgalt heakskiidu väljendamist teise isiku avaldatud kommentaarile.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.04.2024	2-21-5364/37	<p>Võlatunnistusest tuleneva nõude esitamine</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et võlatunnistusest tuleneva nõude puhul peab kohus esmalt võtma seisukoha, kas tegemist on üldse õiguslikult siduva võlatunnistusega või mitte. Selle üle otsustamisel on määravaks poolte tegelik tahe, mitte dokumendil lasuvate allkirjade arv, ning kahtluse korral tuleb õiguslikult siduvat võlatunnistust eitada.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.04.2024	2-21-4251/36	<p>Põhjusliku seose olemasolu ja vastutuse piiramine tüüpitingimustega</p> <p>Põhjuslikku seost tuleb jaatada, kui rikutud lepingulise kohustuse kohase täitmise korral oleks tavalistel asjaoludel tõenäoliselt kahju ära hoitud või seda vähemalt vähendatud. Kui on tõendatud asjaolu, mis üldise elukogemuse kohaselt viib sarnasele olukorrale omase tüüpilise sündmuste järgnevuse esinemisel konkreetses asjas tuvastatud kahju tekkimiseni, saab kohus lugeda põhjusliku seose tuvastatuks, kui kostja ei tõenda, et konkreetsel juhul esinesid erilised asjaolud, mis erinevad tavapärasest samalaadsele olukorrale tüüpilisest sündmuste jadast.</p> <p>VÕS § 42 lg 3 p 1 järgi saab lubatavaks pidada kokkuleppeid, mille alusel piiratakse ühe poole vastutust vastavalt tehingu hinnale, kuid vastutus ei tohi olla välistatud ega piiratud olukorras, kus põhjustatakse teise lepingupoole surm või kahjustatakse tema tervist, samuti muuks juhuks, kui kahju tekitatakse tahtlikult või raske hooletuse tõttu.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

10.04.2024	2-23-14464/21	<p>Hagi õiguslik perspektiivikus hagi tagamisel</p> <p>Hagi saab tagada üksnes juhul, kui tagatav hagi on õiguslikult perspektiivikas. Kui hagi on esitatud mitme kostja vastu ja hagi tagamise abinõud puudutavad enam kui üht kostjat, tuleb hagi eduväljavaateid kontrollida ka teiste kostjate puhul.</p>
17.04.2024	2-22-115921/32	<p>Piiratud teovõimega isiku sõlmitud tühise laenulepingu tagajärjed</p> <p>Riigikohus leidis, et VÕS § 1028 lg 2 p 3 ei välista piiratud teovõimega isiku kohustust tagastada laenuandjale tühise laenulepingu alusel saadu, st ka piiratud teovõimega isik ei saa laenuandja arvel alusetult rikastuda. Piiratud teovõimega isik saab enda õigusi kaitsta, esitades rikastumise äralangemise vastuväite VÕS §-de 1033, 1034 ja 1035 tingimuste täidetuse korral. Mh on rikastumine ära langenud, kui piiratud teovõimega isik tegi saadud raha arvel kulutusi, mida mõistlik seaduslik esindaja ei oleks sarnases olukorras põhjendatult pidanud, ning kulutuste eest ei ole vastusooritust saadud või selle väärtus ei ole säilinud.</p> <p>Riigikohus selgitas ka seda, et VÕS § 1035 lg-tes 1 ja 2 nimetatud asjaoludest teadmisel või teadma pidamisel ei saa lähtuda piiratud teovõimega isiku teadmisesest, vaid tema seadusliku esindaja teadmisesest või teadma pidamisesest. Seda asjaolu peab tõendama alusetu rikastumise nõude esitanud üleandja.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
17.04.2024	2-17-124505/94	<p>Isiku, kes ei olnud kohtus lepinguliseks esindajaks, toimingute arvestamine menetluskulude väljamõistmisel</p> <p>Ka tsiviilasjades peab iseenesest olema võimalik, et hüvitatavaks loetakse lepinguliseks esindajaks olnud advokaati aidanud vandeadvokaadi või juristi, kes ei ole kohtus lepingulise esindajana osalenud, tehtud toimingute kulu, kui need toimingud on menetluses olnud vajalikud ja mõistlikud, ei ole tekitanud lisakulusid võrreldes olukorraga, kui toimingud oleks teinud esindajaks olnud advokaat, vaid on kulusid kokkuvõtlikult vähendanud. Näiteks juhul, kui kogenum advokaat suudab tänu oma erialasele kogemusele enne konkreetsete toimingute tegemist valida efektiivsema menetlustaktika või suunata õiguslikku argumentatsiooni enne selle lõplikku kujunemist viisil, mis hoiab menetluskulusid kokku ning vastavas osas menetlusosalise lepingulist esindajat menetlustoimingute tegemisel toetab, võib olla põhjendatud mõista vastavas osas kulud vastaspoolelt välja. Välistatud ei ole ka võimalus, et büroo madalama tunnihinnaga töötaja toetab kõrgema tunnihinnaga töötajat abistavate või ettevalmistavate toimingute tegemisel. Kulude hüvitamist taotleva menetlusosalise ülesanne on esile tuua, miks oli mitme esindaja kasutamine vajalik, eelkõige kuidas mitme esindaja kasutamine kokkuvõtlikult menetluskulude vähendamisele kaasa aitas. Selliste menetluskulude väljamõistmist peab kohus menetluskulude hüvitamist taotleva poole poolt kohtu ette toodud asjaolude ja põhjenduste alusel eraldi hindama ning põhjendama, sealhulgas peab kohus hindama, millised on need toimingud, mida teeb üks või teine esindaja. Kohus saab mitme esindaja kasutamisel teise esindaja kulud välja mõista vaid juhul, kui kulude hüvitamist taotlev menetlusosaline on veenvalt põhjendanud, miks mitme esindaja kasutamine oli vajalik. Ilma menetluskulude hüvitamist taotleva poole selgesõnaliste põhjendusteta on kohtul võimalik selliseid menetluskulusid arvesse võtta üksnes juhul, kui nende vajalikkus ja menetluskulusid tervikuna vähendav mõju on menetluskulude nimekirjast nähtuvalt ilmselge.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.04.2024	2-22-3718/21	<p>Põhinõuet asendav kahju hüvitamise nõue ja selle aegumise mõju hüpoteegile</p> <p>Kolleegium selgitas hüpoteegi kustutamise nõude asjas seda, kuidas mõjutab pandiga tagatud nõude aegumine hüpoteeki. Seaduse järgi ei võta pandiga tagatud nõude aegumine pandipidajalt õigust põhivõla nõude rahuldamisele panditud eseme arvel. Kolleegium leidis, et põhivõlana tuleb mõista ka täitmist asendavat kahju hüvitamise nõuet või leppetrahvinõuet. Samuti selgitas kolleegium täitedokumendist tuleneva nõude täitmise aegumise mõju pandipidaja õigusele rahuldada oma põhivõla nõue panditud eseme arvel pärast nõude aegumist. Viimaks juhtis kolleegium tähelepanu ka sellele, et aegumist ei</p>

		katkesta täitemenetlus, mis lõpetatakse seetõttu, et sundtäitmine tunnistatakse lubamatuks. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
30.04.2024	2-21-6015/36	Elatis täisealisele lapsele, kes õpib välisriigi õppeasutuses Kui vanem on võimeline ülalpidamist andma, on vanema ülalpidamiskohustuse osaks ka välisriigis lapse võimetele ja kalduvustele vastava hariduse omandamisega seotud mõistlike kulude kandmine. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
30.04.2024	2-23-14277/7 2-23-14266/7	Eelmärke kandmine hoonestusõiguse või hoonestusõigusega koormatud kinnisasja registriosasse Otsustamaks, kas muu sisuga märke tuleb KRS § 28 p 3 järgi kanda kinnisasja või hoonestusõiguse registriosa kolmandasse jakku, on KRS § 15 lg 1 p-st 1 tulenevalt määrava tähtsusega märkega tagatava õiguse olemus. Kui eelmärke oma olemuse tõttu kitsendab koormatud kinnisasja omaniku õigusi, tuleb see kanda kinnisasja registriosa kolmandasse jakku. Kui eelmärke oma olemuse tõttu kitsendab hoonestaja õigusi, tuleb märke kanda hoonestusõiguse registriosa kolmandasse jakku. Hoonestusõiguse esimesse jakku märke ei kanta. Määruste annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit ja siit .

HALDUSKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
12.04.2024	3-23-2204/41 3-23-2232/38	Välismaalase kinnipidamise alus Riigikohtu halduskolleegium selgitas määrustes nr 3-22-2204/41 ja 3-23-2232/38, et välismaalase VSS § 15 lg 1 alusel kinnipidamine tema riigis viibimise aluse kontrollimiseks võib üle kasvada kinnipidamiseks tagasisaatmisenetluse tagamiseks. Alates hetkest, kui pädev asutus on tuvastanud isiku ebaseadusliku riigis viibimise, peab kinnipidamine vastama direktiivi 2008/115/EÜ art-le 15. Kui isik esitab sellisel juhul rahvusvahelise kaitse taotluse eesmärgiga nurjata enda tagasisaatmine, saab teda kinni pidada VRKS § 361 lg 2 p 5 alusel, mis eeldab kahtlust, et isik on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse lahkumiskohustuse täitmise edasilükkamiseks või väljasaatmise vältimiseks. Määruste annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit ja siit .
17.04.2024	3-23-2195/28	Riigi õigusabi tasu suuruse kindlaksmääramine Riigikohtu halduskolleegium selgitas määruses nr 3-23-2195/28, et riigi õigusabi jätkuvuse põhimõte (RÕS § 17 lg 1) kohaldub olukorras, kus advokaadi tegevus kinnipidamiskeskusesse paigutamise kohtumenetluses kandub üle õigusnõustamiseks rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise menetluses. Lisaks selgitas kolleegium, et kliendi võõrkeelse pöördumise korral võib advokaat selle ise tõlkida, kuid peab sealjuures iga kord hindama enda keeleoskust ja konkreetse juhtumi asjaolusid. Kui esineb kahtlus, et omal käel tõlkimise tulemus ei pruugi olla korrektne, tuleb kasutada ametlikku tõlketeenust. Viimaseks nentis kolleegium, et juhul kui riigi õigusabi tasu taotlust lahendaval kohtul tekib kahtlus advokaadi tehtud toimingute tegemise või vajalikkuse osas, on kohtul võimalik küsida esindajalt täpsustavaid küsimusi ja materjale. Küll aga ei pea esindaja selliseid materjale omaalgatuslikult esitama. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .

18.04.2024	3-20-1313/52	<p>Osaühingu puhul, mille ainsaks osanikuks on kohaliku omavalitsuse üksus, on sisetehingu kontrollikriteerium eelduslikult täidetud</p> <p>Riigikohus lahendas Tapa valla kaugkütte võrguteenuseid puudutava vaidluse. Kohus selgitas, et õigusaktid ei näe kohaliku omavalitsusele (KOV) ette õiguslikku alust määrata võrguettevõtjat või anda ainuõigust võrguettevõtjana tegutsemiseks. Võimalik on siiski anda konkreetsele ettevõtjale üle eraõiguslikus vormis täidetav haldusülesanne. Kui see hõlmab valiku tegemist ettevõtjate vahel, peaks see toimuma kohases menetluses, mis tagab ühetaolise kohtlemise, avalikkuse ja läbipaistvuse ning proportsionaalsuse (nt riigihangete seaduse alusel teenuste kontsessioonileping).</p> <p>Kui kaugküttevõrk ei kuulu tervikuna KOV le või tema osalusega juriidilisele isikule, peab ta tagama, et võrk, mida väljavalitud ettevõtja hakkab käitama, oleks teenuse osutamise ajal viimase omandis või valduses – vajaduse korral saab selleks seada sundvalduse.</p> <p>Riigihanke menetlust ei ole vaja korraldada, kui KOV sõlmib endale kuuluva ettevõtjaga sisetehingu. Seejuures on osaühingu puhul, mille ainsaks osanikuks on KOV üksus, sisetehingu kontrollikriteerium (KOV kontrollib juriidilist isikut sarnaselt oma osakonnaga) seaduses sätestatud arvestades eelduslikult täidetud.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
30.04.2024	3-21-939/64	<p>Ohjeldusmeetmete kasutamine kinnipeetava saatmisel vanglavälise tervishoiuteenuse osutaja juurde</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-21-939/64, et kõrgohtliku kinnipeetava puhul on ohjeldusmeetmete kasutamine tema saatmisel vanglavälise tervishoiuteenuse osutaja juurde lubatud, sh juhul kui saatmine kestab kauem kui 12 tundi. Vangla peab saatmisele eelnevalt tegema prognoosotsuse kinnipeetava võimaliku käitumise kohta, lähtudes sealjuures nii kinnipeetava koostatud riskihinnangust, sihtkohast jne. Kui ohjeldusmeetmet on kasutatud üle 12 tunni järjest, tuleb seejärel VangS § 70 lg-st 2 tulenevalt teha piisav/mõistlik vaheaeg. Kolleegium nentis sealjuures, et oluline on vangla poolt ohjeldusmeetmete kasutamise dokumenteerimine, eelkõige selleks, et meetme kasutamise üle oleks võimalik teha kohast järelevalvet.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
30.04.2024	3-20-129/22	<p>Kahjuhüvitis õigusvastaselt teenistusest vabastamise korral</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-20-129/22, et õigusvastaselt teenistusest vabastamise korral väljamõistetav kahjuhüvitis peab olema kohane ja proportsionaalne, mh tuleb arvestada tekitatud kahju ulatust. Teenistussuhte lõpetamise asjaoluks tuleb pidada ka tegelikku kahju, mis tekkis ametniku õigusvastaselt teenistusest vabastamise tagajärjel (nt saamata jäänud tulu). Seda konkreetset vaidlust lahendades leidis kolleegium, et kui kaebajat poleks õigusvastaselt teenistusest vabastatud, oleks vastustaja tõenäoliselt kaebaja teenistusest kõrvaldanud ja sel juhul oleks tulnud kaebajale maksta teenistusest kõrvaldamise ajal ühes kuus 60 protsenti tema keskmisest palgast. Samuti tõi kolleegium välja, et kui kaebaja oleks olnud kriminaalmenetluse ajaks teenistusest kõrvaldatud, oleks tal 50-aastaseks saamisel tekkinud õigus saada politseipensioni. Kolleegium lisas, et teenistusest kõrvaldamise korral peatuvad ametniku avaliku võimu volitused, kuid säilivad ametniku staatus ja teenistussuhe.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI JA ERIKOGU LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
11.04.2024	3-24-601/7	<p>Süüteoate läbivaatamisel väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise nõude lahendamine kuulub maakohtu pädevusse</p> <p>Riigikohtu erikogu lahendas määruses nr 3-24-601/7 küsimust, milline kohus on pädev lahendama väärteoate lahendamisel väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise nõuet. Kaebaja esitas kohalikule omavalitsusele väärteoate, mis jäi seaduses ettenähtud aja jooksul lahendamata. Kaebaja tegi kohalikule omavalitsusele mitmeid päringuid ning selle käigus väidetavalt kannatas varalist kahju. Erikoгу leidis, et kuigi seadus ei reguleeri otsesõnu, millises korras lahendatakse süüteoate läbivaatamisel tekitatud väidetava kahju hüvitamise nõudeid, siis kuna selline kahjunõue on olemuslikult seotud süüteomenetlusega, on mõistlik selle lahendamisel lähtuda SKHS-is sätestatust. Selle järgi kuulub vaidluse lahendamine maakohtu pädevusse.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
18.04.2024	5-24-1/23	<p>Eelnõu usaldusküsimusega sidumine ei tohi ülemäära piirata Riigikogu otsustusvabadust</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium rahuldab Vabariigi Presidendi taotluse ja tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks Riigikogus 18. detsembril 2023 vastu võetud maamaksuseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse.</p> <p>President vaidlustas nimetatud seaduse põhjusel, et tema hinnangul ei võetud seda vastu põhiseadusega kooskõlas olevas menetluses: Vabariigi Valitsus sidus seaduse eelnõu alusetult usaldusküsimusega, piirates nii ülemäära Riigikogu pädevust ja parlamendiliikmete õigusi.</p> <p>Kohus selgitas otsuses Riigikohtu varasemale praktikale tuginedes, et ehkki põhiseadus ei näe ette sõnaselgeid tingimusi eelnõu usaldusküsimusega sidumiseks, ei tähenda see, et valitsus võiks eelnõusid usaldusküsimusega siduda piiramatult. Eelnõu usaldusküsimusega sidumine kärbib võimalusi parlamentaarseks aruteluks, sest sellega väheneb parlamendiliikmete võimalus esitada ja arutada muudatusettepanekuid ning sel viisil seadusandluses osaleda.</p> <p>Samuti kerkib konkreetse eelnõuga lahendatavate probleemide asemel esiplaanile küsimus, kas valitsus peab tagasi astuma. Kuna eelnõu usaldusküsimusega sidumine tähendab valitsuse sekkumist seadusandliku võimu teostamisse, saab see obstruktsiooni ületamiseks toimuda üksnes juhul, kui parlamendil endal ei ole võimalik takistust tõhusalt kõrvaldada, arvestades mh eelnõu kiireloomulisust ja vältimatust valitsuse poliitika teostamise seisukohalt.</p> <p>Konkreetse juhtumi asjaolusid hinnates leidis kolleegium, et kuna obstruktsioon seisnes eelnõule üksteist välistavate muudatusettepanekute ohtras esitamises, saanuks Riigikogu selle ise tõhusalt ületada, hääletades muudatusettepanekute üle nende kogumis. Erinevalt eelnõu usaldusküsimusega sidumisest ei oleks Riigikogu enda rakendatud meetmed toonud kaasa kõigi Riigikogu liikmete õiguste ühetaolist piiramist, vaid oleks piiranud üksnes obstruktsiooni kasutanute õigusi. Riigikohus siiski hoiatas, et obstruktsiooni ületamiseks võetavad meetmed ei või ulatuda Riigikogu (vähemuse) liikmete mandaadist tulenevate õiguste põhjendamatu ega ülemäärase piiramiseni.</p>

		<p>Ka valitsuse väidetud ajasurve koostoimes tema poliitika elluviimise vajadusega ei olnud piisavalt kaalukad, et muuta eelnõu vastuvõtmine valitsuse poliitika teostamise seisukohalt vältimatuks ja õigustada eelnõu usaldusküsimusega sidumisest tulenevaid riiveid.</p>
--	--	--

Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad [siit](#).